DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 11 mars 2004 *

I mål C-396/01,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av R.B. Wainwright, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Irland, företrätt av D.J. O'Hagan, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan om fastställelse av att Irland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (EGT L 375, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 10, s. 192), genom att inte inom de frister som föreskrivs i direktivet

* Rättegångsspråk: engelska.

— i enlighet med artikel 3.1 i direktivet upprätta en fullständig förteckning över vatten enligt kriterierna i bilaga 1 till direktivet och genom att inte underrätta kommissionen om dessa vatten,

— ange känsliga områden enligt artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet,

— upprätta åtgärdsprogram enligt artikel 5 i direktivet, eller

— enligt artikel 6.1 a–c i direktivet genomföra en korrekt och fullständig övervakning av vattenområdena eller en översyn av förteckningen,

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av P. Jann, tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna C.W.A. Timmermans och S. von Bahr (referent),

generaladvokat: L.A. Geelhoed,
justitiesekreterare: R. Grass,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 26 juni 2003 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 10 oktober 2001, med stöd av artikel 226 EG, väckt talan om fastställelse av att Irland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (EGT L 375, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 10, s. 192) (nedan kallat direktivet), genom att inte inom de frister som föreskrivs i direktivet

— i enlighet med artikel 3.1 i direktivet upprätta en fullständig förteckning över vatten enligt kriterierna i bilaga 1 till direktivet och genom att inte underrätta kommissionen om dessa vatten,

— ange känsliga områden enligt artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet,

— upprätta åtgärdsprogram enligt artikel 5 i direktivet, eller

— enligt artikel 6.1 a–c i direktivet genomföra en korrekt och fullständig övervakning av vattenområdena eller en översyn av förteckningen.

Tillämpliga bestämmelser

2 Enligt artikel 1 i direktivet har detta till syfte att minska vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater som härrör från jordbruket och att förhindra ytterligare sådan förorening.

3 Av artikel 2 j i direktivet följer att det med förorening avses "direkta eller indirekta utsläpp av kväveföreningar från jordbruket till vattenmiljön, vilka kan medföra risker för människors hälsa, skada levande resurser och akvatiska ekosystem, begränsa rekreationsmöjligheter eller störa annat berättigat nyttjande av vattnet".

4 I artikel 3 i direktivet föreskrivs följande:

"1. Medlemsstaterna skall i enlighet med kriterierna i bilaga 1 förteckna de vatten som är förorenade eller som kan förorenas om åtgärder i enlighet med artikel 5 inte vidtas.

2. Inom en tvåårsperiod efter dagen för anmälan av detta direktiv skall medlemsstater som känsliga områden ange alla kända områden inom deras territorier från vilka avrinning sker till de vattenområden som förtecknats enligt punkt 1 och som bidrar till förorening. De skall underrätta kommissionen om dessa områden inom 6 månader.

3. Om ett vattenområde som förtecknats av en medlemsstat i enlighet med punkt 1 påverkas av föroreningar från vatten i någon annan medlemsstat som direkt eller indirekt avrinner till vattenområdet, kan den medlemsstat vars vatten påverkas anmäla detta till de andra medlemsstaterna och kommissionen.

De berörda medlemsstaterna skall, tillsammans med kommissionen om det anses lämpligt, organisera det samarbete som behövs för att kartlägga utsläppen och bestämma de åtgärder som bör vidtas för att skydda de vatten som påverkas, så att det kan säkerställas att detta direktiv efterlevs.

4. Medlemsstaterna skall vid behov och minst vart fjärde år se över de känsliga områden som angetts och göra nödvändiga ändringar och tillägg, för att ta hänsyn till förändringar och omständigheter som tidigare inte kunnat förutses. De skall underrätta kommissionen om eventuella ändringar eller tillägg inom sex månader.

5. Medlemsstaterna behöver inte ange särskilda, känsliga områden, om de för hela sitt nationella territorium upprättar och tillämpar åtgärdsprogram enligt artikel 5 vilka överensstämmer med detta direktiv."

5 Artikel 5.1–5.4 i direktivet har följande lydelse:

"1. Inom två år efter det att områden första gången angavs enligt artikel 3.2, eller inom ett år från varje ytterligare angivande enligt artikel 3.4, skall medlemsstaterna för att uppnå de syften som anges i artikel 1 upprätta åtgärdsprogram som avser de angivna känsliga områdena.

2. Ett åtgärdsprogram kan avse alla känsliga områden inom medlemsstatens territorium. Om medlemsstaten finner det lämpligt kan olika åtgärdsprogram upprättas för olika känsliga områden eller delar av områden.

3. I åtgärdsprogrammen skall hänsyn tas till

a) tillgängliga vetenskapliga och tekniska data, främst om tillförseln av kväve från jordbruksverksamhet och från andra källor,

b) miljöförhållandena i de berörda områdena i medlemsstaten i fråga.

4. Åtgärdsprogrammen skall genomföras inom fyra år från det att de upprättades och skall omfatta följande obligatoriska åtgärder:

a) åtgärderna i bilaga 3,

b) de åtgärder som medlemsstaterna har angett i sina riktlinjer för god jordbrukssed enligt artikel 4, utom när detta är överflödigt på grund av åtgärderna i bilaga 3."

6 I artikel 6 i direktivet föreskrivs följande:

"1. För att ange känsliga områden och ändra förteckningen över angivna känsliga områden skall medlemsstaterna

a) inom två år från det att direktivet anmälts övervaka nitrathalten i sötvattensområden under ett års tid

i) vid provtagningsplatser för ytvatten enligt artikel 5.4 i [rådets direktiv 75/440/EEG av den 16 juni 1975 om den kvalitet som krävs på det ytvatten som är avsett för framställning av dricksvatten i medlemsstaterna (EGT L 194, s. 26; svensk specialutgåva, område 15, volym 1, s. 232)] eller vid andra provtagningsplatser som är representativa för medlemsstatens ytvatten, minst en gång per månad och oftare under perioder med stor vattenföring,

ii) vid provtagningsplatser som är representativa för medlemsstatens grundvattenförande skikt, med jämna mellanrum och med beaktande av bestämmelserna i direktiv 80/778/EEG,

b) åtminstone vart fjärde år upprepa övervakningsprogrammet enligt a, utom vid de provtagningsplatser där nitrathalten i alla tidigare prov understigit 25 mg/l och där det inte heller finns någon ny faktor som skulle kunna orsaka en förhöjning av nitrathalten, i vilket fall det kan räcka att övervakningsprogrammet upprepas vart åttonde år,

c) på nytt undersöka eutrofieringsgraden i sött ytvatten, flodmynningar och kustvatten vart fjärde år.

2. Referensmätmetoder som anges i bilaga 4 skall användas."

7 Bilaga 1 till direktivet, med rubriken "Kriterier för förteckning av vattenområden enligt artikel 3.1", har följande lydelse:

"A. Vattenområden som avses i artikel 3.1 skall förtecknas med ledning av bl. a.

1) om sött ytvatten som används eller skall användas för utvinning av dricksvatten har eller, om åtgärder enligt artikel 5 inte vidtas, kan ha en högre nitrathalt än den som fastställts i enlighet med [rådets] direktiv 75/440/EEG [av den 16 juni 1975 om den kvalitet som krävs på det ytvatten som är avsett för framställning av dricksvatten i medlemsstaterna (EGT L 194, s. 26; svensk specialutgåva, område 15, volym 1, s. 232)],

2) om grundvattnets nitrathalt överstiger 50 mg/l eller kan komma att göra det om åtgärder i enlighet med artikel 5 inte vidtas,

3) om naturliga sötvattensjöar, andra sötvattensamlingar, flodmynningar, kustvatten och havsvatten är eutrofierade eller kan bli det om inte åtgärder i enlighet med artikel 5 vidtas.

B. Vid tillämpningen av dessa kriterier skall medlemsstaterna även beakta

1) vattnets och markens fysikaliska och miljömässiga egenskaper,

2) aktuell kunskap om kväveföreningars uppträdande i miljön (vatten och mark),

3) aktuell kunskap om effekten av de åtgärder som vidtas i enlighet med artikel 5."

8 Enligt artikel 12.1 i direktivet skall medlemsstaterna sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv inom två år efter dagen för anmälan. Det framgår av en fotnot i denna bestämmelse att direktivet anmäldes till medlemsstaterna den 19 december 1991.

Det administrativa förfarandet

9 Kommissionen sände den 29 maj 1995 en formell underrättelse till Irland, eftersom den inte hade underrättats om vilka lagar och andra författningar som denna medlemsstat hade antagit för att följa direktivet.

10 De irländska myndigheterna underrättade genom skrivelse av den 17 juli 1995 kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att följa direktivet. De uppgav i denna skrivelse att de fann det vara tillräckligt att övervakningen och utvärderingen av vattenkvaliteten visade att inget sådant vattenområde som anges i artikel 3.1 i direktivet hade förtecknats. Det fanns därför ingen anledning att ange känsliga områden i den mening som avses i artikel 3.2 i direktivet. Enligt dessa myndigheter var artikel 5 i direktivet således inte tillämplig, eftersom det inte förekom några känsliga områden.

11 Kommissionen skickade den 21 oktober 1996 och den 14 juli 1999 två nya kompletterande formella underrättelser till Irland.

12 De irländska myndigheterna svarade genom skrivelse av den 25 november 1999 att en expertgrupp hade upprättat en förteckning över vattenområdena i olika regioner i enlighet med artikel 3 i direktivet, att upprättandet av förteckningen liksom förberedelserna för att ange känsliga områden enligt artikel 3.2 i direktivet pågick.

13 Kommissionen genomförde under åren 1998–2000 en studie avseende Irland med rubriken "Granskning av känsliga områden som fastställts enligt direktivet om nitrater" (nedan kallad kommissionens granskning).

14 Mot bakgrund av resultatet av kommissionens granskning och av andra skäl skickade kommissionen den 25 juli 2000 en tredje kompletterande formell underrättelse till Irland.

15 I avsaknad av svar med avseende på sakfrågan riktade kommissionen den 9 februari 2001 ett motiverat yttrande, med samma slutsatser som i talan, till Irland och uppmanade denna medlemsstat att inom två månader från delgivningen av det motiverade yttrandet vidta nödvändiga åtgärder för att följa detta.

16 De irländska myndigheterna lämnade den 1 mars 2001, i enlighet med bestämmelserna i artikel 10 i direktivet, en rapport till kommissionen avseende åren 1996–1999.

17 De irländska myndigheterna besvarade det motiverade yttrandet genom skrivelse av den 6 april 2001 där de hänvisade till offentliggörandet under mars 2001 av en rapport från Environmental Protection Agency (myndighet för miljöskydd, nedan kallad EPA) med rubriken "An Assessment of the Trophic Status of Estuaries and Bays in Ireland" (utvärdering av eutrofieringsgraden i flodmynningar och vikar i Irland). Enligt denna rapport var tretton namngivna vattenområden, vilka påverkades av tidvattnet, eutrofierade i den mening som avses i direktivet och fyra andra vattenområden kunde vara det. Myndigheterna uppgav att det pågick en undersökning av samtliga eutrofierade och potentiellt eutrofierade flodmynningar, för att eventuellt föra upp dem på en förteckning över förorenade vattenområden, i den mening som avses i direktivet, och deras avrinningsområden på en förteckning över områden som är känsliga för nitrater.

18 De irländska myndigheterna har genom skrivelse av den 30 juli 2001 underrättat kommissionen om fyra kungörelser avseende jordbruksverksamhet, vilka hade antagits av de behöriga myndigheterna i regionerna Cavan, Westmeath, Cork och Tipperary (North Riding).

19 Kommissionen beslutade att väcka förevarande talan, eftersom den, oaktat uppgifterna som den erhållit från de irländska myndigheterna, fann att situationen var otillfredsställande.

Talan

Den första anmärkningen, vilken avser åsidosättandet av artikel 3.1 i direktivet

Ytvatten som omfattas av tillämpningsområdet för bilaga 1 A punkt 1 till direktivet

20 Kommissionen har genom den första anmärkningens första del preciserat att det i bilaga 1 A punkt 1 till direktivet anges två kategorier av ytvatten som används eller skall användas för utvinning av dricksvatten, nämligen vatten som har en högre nitrathalt än 50 mg/l och vatten som, om åtgärder enligt artikel 5 inte vidtas, skulle kunna ha en sådan nitrathalt.

21 Vad gäller den första kategorin har kommissionen gjort gällande att de irländska myndigheterna, i skrivelsen av den 17 juli 1995 genom vilken den formella underrättelsen av den 29 maj 1995 besvarades, bekräftade att 2 procent av alla prover från vattendrag som genomförts under perioden 1987–1990 hade högre nitrathalter än 50 mg/l. Irland hade emellertid inte förtecknat något av dessa vattenområden enligt artikel 3.1 i direktivet. Enligt kommissionen förefaller det som om medlemsstaten söker rättfärdiga underlåtenheten att upprätta en förteckning genom den omständigheten att nitrathalterna härrörde från utsläpp från punktkällor.

22 Vad gäller de vattenområden som hör till den andra kategorin har kommissionen uppgett att det framgår av en studie som genomfördes under år 1994 av de irländska myndigheterna att vissa ytvatten borde förtecknas enligt artikel 3.1 i direktivet. Kommissionen har även hänvisat till bevis för att det förekommer en ökning av halterna av nitrat som härrör från jordbruket i flera irländska avrinningsområden. Den har i detta hänseende hänvisat till EPA:s rapport som rör perioden 1996–1999.

23 Kommissionen har dessutom, vad gäller de kriterier som föreskrivs i bilaga 1 A punkt 1 i direktivet, betonat att det i kommissionens granskning, vilken slutfördes under mars 2000, angavs flera vattendrag som Irland borde har angett enligt artikel 3.1 i direktivet.

24 Irland har i sitt svaromål medgett att punktkällor omfattas av direktivet. Medlemsstaten har emellertid gjort gällande att föroreningar som härrör från bristfällig utrustning för lagring av gödsel och avfall kan avhjälpas effektivt genom att vidta åtgärder avseende föroreningens källa. Det är endast när det inte är möjligt att på detta sätt avhjälpa föroreningar som det finns anledning att upprätta en förteckning över de berörda vattenområdena.

25 Domstolen erinrar om att medlemsstaterna enligt artikel 3.1 i direktivet, jämförd med bilaga 1 A punkterna 1 och 2 till direktivet, är skyldiga att förteckna de vatten som är förorenade eller som kan förorenas, och då inte endast vatten som är avsett att användas som dricksvatten utan också allt det söta ytvatten och det grundvatten som har en nitrathalt som överstiger 50 mg/l eller som kan komma att göra det (dom av den 7 december 2000 i mål C-69/99, kommissionen mot Förenade kungariket, REG 2000, s. I-10979, punkt 23).

26 Det framgår emellertid av de uppgifter som har åberopats av kommissionen, vilka inte har bestridits av Irland, att medlemsstaten har underlåtit att i enlighet med kriterierna i bilaga 1 A punkt 1 till direktivet förteckna sådana vatten som avses i artikel 3.1 i direktivet.

27 Den första anmärkningens första del är således välgrundad.

Grundvatten som omfattas av tillämpningsområdet för bilaga 1 A punkt 2 i direktivet

28 Kommissionen har genom den första anmärkningens andra del gjort gällande att, liksom det i bilaga 1 A punkt 1 till direktivet anges två stora kategorier av ytvatten, anges det i bilaga 1 A punkt 2 till direktivet två kategorier av grundvatten, nämligen grundvatten som har en nitrathalt som överstiger 50 mg/l och grundvatten som kan komma att ha en sådan nitrathalt om åtgärder i enlighet med artikel 5 inte vidtas.

29 Kommissionen har beträffande den första kategorin gjort gällande att det i de officiella irländska rapporterna avseende dricksvatten, sedan år 1991, bekräftats att vissa grundvatten har en nitrathalt som överstiger 50 mg/l. Enligt kommissionen förefaller det som om Irland söker rättfärdiga underlåtenheten att upprätta en förteckning över grundvatten med en hög nitrathalt med den omständigheten att nitrathalterna härrör från punktkällor och inte från diffusa föroreningar från jordbruket.

30 Kommissionen har beträffande de grundvatten som hör till den andra kategorin som anges i punkt 28 i förevarande dom preciserat att det i de irländska myndigheternas officiella rapporter bekräftas att det i Irland förekommer grundvatten som skall förtecknas i enlighet med artikel 3.1 i direktivet. Den har dessutom gjort gällande att det i kommissionens granskning anges att flera specifika grundvatten skulle har förtecknats enligt samma bestämmelse.

31 Kommissionen har uppgett att de irländska myndigheterna, i sin skrivelse av den 6 april 2001 genom vilken det motiverade yttrandet besvarades, hade angett att 13 grundvattenområden var förorenade i den mening som avses i artikel 3.1 i direktivet, utan att kommissionen hade underrättats om namnet på dessa områden i vederbörlig ordning. Den har betonat att dessa tretton områden, som rör fem regioner, är mer geografiskt begränsade än de grundvattenområden som anges i kommissionens granskning, vilken omfattar elva regioner.

32 Irland har i sitt svaromål gjort gällande att resultaten av övervakningen av omfattande utvinning av vatten utgör en bättre indikator på grundvattnets verkliga tillstånd än små utvinningar. Medlemsstaten har uppgett att den ändå avser att säkerställa att framtida metoder för övervakning av grundvatten till fullo beaktar utvinning av dricksvatten som sker i begränsad omfattning och förorening genom nitrater som härrör från punktkällor i jordbruket.

33 Domstolen erinrar om att allt det söta ytvatten och det grundvatten som har en nitrathalt som överstiger 50 mg/l eller som kan komma att göra det skall förtecknas i enlighet med artikel 3.1 i direktivet jämförd med bilaga 1 A punkterna 1 och 2 till direktivet, vilket framgår av punkt 25 i förevarande dom.

34 Det framgår emellertid av de uppgifter som har åberopats av kommissionen, vilka inte har bestridits av Irland, att medlemsstaten har underlåtit att i enlighet med kriterierna i bilaga 1 A punkt 2 till direktivet förteckna sådana vatten som avses i artikel 3.1 i direktivet.

35 Den första anmärkningens andra del är således välgrundad.

Naturliga sötvattensjöar, andra sötvattensamlingar, flodmynningar, kustvatten och havsvatten som är eutrofierade eller kan bli det och som omfattas av tillämpningsområdet för bilaga 1 A punkt 3 till direktivet

Flodmynningar, kustvatten och havsvatten

36 Kommissionen har genom den första anmärkningens tredje del gjort gällande att den i sin granskning har angett flera flodmynningar, kustvatten och havsvatten som borde ha förtecknats i enlighet med artikel 3.1 i direktivet jämförd med bilaga 1 A punkt 3 till direktivet.

37 Enligt kommissionen bekräftas det i EPA:s rapport att flertalet av de områden som anges i kommissionens granskning är eutrofierade. Den har uppgett att Irland emellertid inte i vederbörlig ordning har förtecknat vare sig de flodmynningar eller de kustvatten och havsvatten som är förorenade.

38 Irland har i sitt svaromål gjort gällande att den har beaktat den utvärderingsrapport avseende eutrofieringsgraden i flodmynningar och vikar som EPA har upprättat. Medlemsstaten har medgett att den ännu inte i vederbörlig ordning har förtecknat de flodmynningar eller de kustvatten och havsvatten som är förorenade, och som anges i rapporten såsom förorenade vatten och känsliga områden i den mening som avses i direktivet, men att den har för avsikt att avhjälpa dessa brister inom kort.

39 Det är tillräckligt att konstatera att Irland har medgett att den har underlåtit att i enlighet med artikel 3.1 i direktivet jämförd med bilaga 1 A punkt 3 till direktivet förteckna flodmynningar, kustvatten och havsvatten som är eutrofierade eller som kan bli det inom en snar framtid.

40 Den första anmärkningens tredje del är således välgrundad i den del den avser flodmynningar, kustvatten och havsvatten.

Naturliga sötvattensjöar och andra sötvattensamlingar

41 Kommissionen har beträffande naturliga sötvattensjöar och andra sötvattensamlingar gjort gällande att det tydligt framgår av de irländska myndigheternas många offentliga rapporter att det förekommer ett växande och utbrett problem med eutrofiering av sötvatten i Irland. Den har emellertid preciserat att dessa myndigheter, i strid med artikel 3.1 i direktivet i jämförelse med bilaga 1 A punkt 3 till direktivet, inte har förtecknat de sötvatten som är eutrofierade eller som kan bli det. Detta återspeglar de irländska myndigheternas uppfattning att fosforn i gödselmedel utgör den huvudsakliga orsaken till denna eutrofiering, varför nitraterna inte motiverar åtgärder i enlighet med detta direktiv. Kommissionen har uppgett att den inte delar denna uppfattning. Den anser att det tydligt framgår av ovannämnda bestämmelse i denna bilaga att gemenskapslagstiftaren avsåg att det skulle upprättas en förteckning över dessa vatten i enlighet med artikel 3.1 i direktivet.

42 Irland har i sitt svaromål gjort gällande att det enligt tillgänglig vetenskaplig information är tillförseln av fosfor som utgör den huvudsakliga orsaken till eutrofieringen av irländska sötvatten. Medlemsstaten har gjort gällande att eutrofieringen av inlandsytvatten enligt EPA:s rapporter beror på en berikning av floder och sjöar genom tillförsel av fosfater, trots att nitrathalten i flera vattendrag har en tendens att öka. Medlemsstaten har tillagt att den, som en följd av dessa rapporter, för att motverka eutrofiering på grund av för omfattande tillförsel av fosfater till floder, har valt en övergripande nationell strategi som är grundad på ett system för övervakning av kvaliteten av samtliga vatten i varje region som motsvarar en flods avrinningsområde.

43 Domstolen konstaterar att det, enligt artikel 3.1 i direktivet jämförd med bilaga 1 A punkt 3 till direktivet, ankommer på medlemsstaterna att förteckna de naturliga sötvattensjöar och andra sötvattensamlingar som är eutrofierade eller som kan bli det inom en snar framtid om inte åtgärder i enlighet med artikel 5 i direktivet vidtas.

44 Irland har inte bestridit att det, i strid med kraven enligt direktivet, har underlåtit att förteckna sötvattensamlingar som är eutrofierade.

45 Den första anmärkningens tredje del är således välgrundad i det den avser naturliga sötvattensjöar och andra sötvattensamlingar.

46 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att den första anmärkningen i den del den avser upprättandet av en förteckning över vatten i enlighet med artikel 3.1 i direktivet jämförd med bilaga 1 A till direktivet är välgrundad.

Den andra anmärkningen, vilken avser åsidosättandet av artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet

47 Kommissionen har gjort gällande att Irland, i strid med kraven i artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet, inte heller har angett känsliga områden. Den har gjort gällande att medlemsstaten har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet, eftersom det har bevisats att det i Irland förekommer vatten som är förorenade i den mening som avses i direktivet eller som kan förorenas.

48 Det är tillräckligt att konstatera att Irland har medgett att de känsliga områdena inte har angetts inom den föreskrivna fristen, viket står i strid med kraven i artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet.

49 Den andra anmärkningen är således välgrundad.

Den tredje anmärkningen, vilken avser åsidosättandet av artikel 5 i direktivet

50 Kommissionen har gjort gällande att Irland, i strid med artikel 5 i direktivet, inte har upprättat åtgärdsprogram avseende de angivna känsliga områdena för att förhindra och minska vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater som härrör från jordbruket.

51 Irland har gjort gällande att åtgärder har vidtagit på såväl lokal som nationell nivå i syfte att förhindra och minska vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater som härrör från jordbruket. De åtgärder som har vidtagits på nationell

nivå kan anses utgöra delar av ett åtgärdsprogram i den mening som avses i artikel 5 i direktivet. Medlemsstaten har betonat att det följer av artikel 3.5 i direktivet att medlemsstaterna inte behöver ange särskilda, känsliga områden, i enlighet med artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet, om de för hela sitt nationella territorium upprättar och tillämpar åtgärdsprogram enligt artikel 5 i direktivet. Enligt Irland är det inte längre nödvändigt att förteckna vatten i den mening som avses i artikel 3.1 i direktivet, för det fall ovannämnda åtgärdsprogram upprättas och tillämpas på en medlemsstats hela territorium.

52 Irland har, vad gäller de nationella åtgärdsprogrammen, uppgett att samtliga jordbrukare som önskar erhålla direktstöd, vilka utgör en majoritet inom jordbrukssektorn, är skyldiga att vidta de åtgärder som anges i ett informationshäfte om god jordbrukssed. Medlemsstaten har dessutom gjort gällande att Rural Environmental Protection Scheme (plan för skydd av landsbygden) omfattas av de åtgärder som har vidtagits för att förbättra vattenkvaliteten och bevara en tillfredsställande vattenkvalitet i de områden där jordbruket är mindre intensivt. Den har tillagt att de lokala myndigheterna är behöriga att ålägga jordbrukarna att upprätta gödslingsplaner och att genomföra kontroller på gårdar för att lokalisera utsläpp.

53 Irland har dessutom gjort gällande att det även förekommer lokala åtgärdsprogram. Medlemsstaten har i detta hänseende hänvisat till fyra kungörelser, vilka har antagits av de behöriga myndigheterna i regionerna Cavan, Westmeath, Cork och Tipperary (North Riding). Medlemsstaten har tillagt att andra regioner nyligen har antagit liknande kungörelser eller har för avsikt göra det inom kort.

54 Irland har emellertid medgett att alla dessa åtgärder inte hade vidtagits då kommissionen skickade det motiverade yttrandet och att de inte säkerställer att kraven i artikel 5 i direktivet uppfylls helt.

55 Kommissionen har tillbakavisat Irlands påstående att medlemsstaten redan har uppfyllt flertalet av de skyldigheter som föreskrivs i artikel 5 i direktivet.

56 Domstolen konstaterar att medlemsstaterna enligt artikel 5 i direktivet skall upprätta åtgärdsprogram för att förhindra och minska vattenförorening som orsakas eller framkallas av nitrater som härrör från jordbruket i de känsliga områden som har angetts i enlighet med artikel 3.2 och 3.4 i direktivet.

57 En medlemsstat kan upprätta ett åtgärdsprogram som avser alla känsliga områden inom medlemsstatens territorium eller olika åtgärdsprogram för olika känsliga områden eller delar av områden inom detta territorium.

58 Åtgärdsprogrammen skall genomföras inom fyra år från det att de upprättades och skall bland annat omfatta de obligatoriska åtgärder som anges i bilaga 3 till direktivet. Dessa åtgärder skall omfatta regler om tidsperioder när spridning på mark av vissa typer av gödselmedel är förbjuden, om stallgödselbehållarnas lagringskapacitet och om begränsning av spridning på mark av gödselmedel med beaktande av det berörda känsliga områdets egenskaper, för att säkerställa att den mängd stallgödsel som för varje gård eller djurbesättning årligen sprids på marken inte överskrider en viss mängd per hektar. Dessa regler anges utförligt i denna bilaga.

59 Det är uppenbart att de åtgärder som har åberopats av den irländska regeringen inte på en övergripande nivå uppfyller kraven i artikel 5 i direktivet.

60 En sådan samling åtgärder av varierande betydelse som tillämpas på olika sätt i de berörda regionerna och som inte utgör ett organiserat och sammanhängande system avsett att uppnå ett särskilt mål, kan nämligen inte betecknas som ett åtgärdsprogram i den mening som avses i artikel 5 i direktivet.

61 De åtgärder som har åberopats av den irländska regeringen förefaller inte heller kunna utgöra sådana åtgärdsprogram om de betraktas separat.

62 Vad gäller den befogenhet som har tilldelats de lokala myndigheterna för att genomföra kontroller på gårdar i syfte att lokalisera utsläpp och för att ålägga jordbrukarna att upprätta gödslingsplaner, är det tillräckligt att konstatera att sådana kontroller per definition inte kan anses utgöra åtgärdsprogram i den mening som avses i artikel 5 i direktivet.

63 Vidare, vad gäller informationshäftet om god jordbrukssed och Rural Environmental Protection Scheme, är det även tillräckligt att konstatera att dessa enligt kommissionens påståenden, vilka inte har bestridits av Irland, inte innefattar obligatoriska åtgärder, vilket är ett krav enligt artikel 5 i direktivet.

64 Slutligen fastslår domstolen att även om de kungörelser som har antagits av fyra irländska regioner omfattar vissa av de åtgärder som anges i bilaga 3 till direktivet, förefaller de inte uppfylla samtliga krav i artikel 5 i detta för att kunna anses utgöra åtgärdsprogram i den mening som avses i denna bestämmelse. Det framgår av handlingarna i målet att kungörelserna i regionerna Cavan, Westmeath och Tipperary inte tillämpas på samtliga jordbrukare i det angivna området. Det är under alla omständigheter klargjort att dessa kungörelser inte omfattar samtliga områden som skulle ha angetts som känsliga områden i enlighet med artikel 3 i direktivet.

65 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att den tredje anmärkningen avseende ett åsidosättande av artikel 5 i direktivet är välgrundad.

Den fjärde anmärkningen som avser åsidosättandet av artikel 6.1 a–c i direktivet

66 Kommissionen har gjort gällande att medlemsstaterna, för att ange känsliga områden och ändra förteckningen över angivna känsliga områden enligt föreskrifterna i artikel 6 i direktivet, skall övervaka nitrathalterna och på nytt undersöka eutrofieringsgraden i sött ytvatten, flodmynningar och kustvatten enligt ett exakt tidsschema.

67 Kommissionen har avseende den första övervakning som föreskrivs i artikel 6.1 a i direktivet uppgett att det inte i de bestämmelser som Irland hänvisar till, nämligen artikel 22 i Local Government (Water Pollution) Act 1977 (regional förvaltningslag från år 1977 avseende vattenföroreningar), föreskrivs någon skyldighet för den irländska miljöministern att iaktta de frister och referensmetoder som anges i direktivet. Särskilt de instruktioner som ministern har gett till de regionala myndigheterna, enligt vilka föroreningar som orsakats av punktkällor i jordbruket inte skall omfattas av denna övervakning och vatten som används för utvinning av dricksvatten skall prioriteras lågt vid denna övervakning, står i strid med direktivet.

68 Eftersom det saknas uppgifter om införlivandet av artikel 6.1 b och c i direktivet, har kommissionen gjort gällande att Irland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser. Den har tillagt att, eftersom Irlands första övervakningsprogram var bristfälligt, innebär det att varje upprepning av övervakningsprogrammet också kommer att vara det.

69 Det är i detta hänseende tillräckligt att konstatera att Irland har medgett att medlemsstaten inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6 i direktivet inom den frist som föreskrivs däri.

70 Kommissionens fjärde anmärkning är således välgrundad.

71 Av vad anförts följer att Irland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet genom att inte inom de frister som föreskrivs i direktivet

— i enlighet med artikel 3.1 i direktivet upprätta en fullständig förteckning över vatten enligt bilaga 1 till direktivet,

— ange känsliga områden enligt artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet,

— upprätta åtgärdsprogram enligt artikel 5 i direktivet, eller

— enligt artikel 6.1 a–c i direktivet genomföra en korrekt och fullständig övervakning av vattenområdena eller en översyn av förteckningen.

Rättegångskostnader

72 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Irland skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Irland har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

följande dom:

1) Irland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket, genom att inte inom de frister som föreskrivs i direktivet

— i enlighet med artikel 3.1 i direktivet upprätta en fullständig förteckning över vatten och genom att inte underrätta kommissionen om dessa vatten enligt bilaga 1 till direktivet,

— ange känsliga områden enligt artikel 3.2 och/eller 3.4 i direktivet,

— upprätta åtgärdsprogram enligt artikel 5 i direktivet, eller

— enligt artikel 6.1 a–c i direktivet genomföra en korrekt och fullständig övervakning av vattenområdena eller en översyn av förteckningen.

2) Irland skall ersätta rättegångskostnaderna.

Jann Timmermans von Bahr

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 mars 2004.

R. Grass V. Skouris

Justitiesekreterare Ordförande